

نقشه دولت چهاردهم برای بازگرداندن ۷۵ همت پول یارانه‌ها

آغاز اصلاح ناترازی از یارانه دهک‌های بالا

سیداحسان حسینی خبرنگار

دولت چهاردهم درحالی آغاز به کار کرد که کشور در ۴ حامل اصلی انرژی یعنی بنزین، گاز طبیعی، برق و گازوئیل دچار ناترازی انرژی بود. به عنوان مثال، با ادامه روند فعلی مصرف بنزین، دولت مجبور خواهد شد که در سال آینده حدود ۸ میلیارد دلار از درآمد ارزی خود را صرف واردات بنزین کند، رقمی که معادل ۸۰ درصد از سهم دولت از درآمدهای نفتی سال ۱۳۹۴ است. همچنین طبق محاسبات، مجموع عدم‌النفع و خسارت ناترازی انرژی بین ۲۵ تا ۳۰ میلیارد دلار در سال برآورد می‌شود که در صورت عدم بهینه‌سازی مصرف، این رقم هر ساله افزایش نیز خواهد داشت. اما دولت چهاردهم برای اجرای پروژه‌های بهینه‌سازی مصرف انرژی با یک چالش جدی مواجه است، زیرا بهینه کردن رفتار مصرفی یک شرط لازم دارد که آن هم اصلاح قیمت انرژی است. تجربه شوک درمانی آبان ۹۸ باعث شد که حساسیت جامعه نسبت به انجام هرگونه اصلاح قیمتی افزایش یابد و همچنین کاهش درآمد خانوار در یک دهه اخیر نیز مزید بر علت شده که اگر قیمت اصلاح شود، دولت چگونه از معیشت مردم حمایت خواهد کرد و «پیوست عدالت» در طرح اصلاح قیمت انرژی چیست؟

بازی دوسربرد ثروتمندان از یارانه انرژی

با این وجود، هم اکنون به‌منه‌ی اقبال ثروتمندان از منابع یارانه انرژی کشور چندین برابر عموم مردم است، به عنوان مثال طبق آمار کنفرانس بهینه‌سازی مصرف انرژی، دهک دوم نسبت به دهک اول، ۱۷،۵ برابر بنزین، ۲۷ برابر گاز و ۳۴ برابر برق، یارانه بیشتری را دریافت می‌کنند. از طرفی دهک‌های پردرآمد جامعه نه تنها مصرف بیشتری داشته و یارانه بیشتری دریافت می‌کنند بلکه مقصران ناترازی انرژی و کسری اصلاحات انجام شده است. با این وجود، هم اکنون به‌منه‌ی اقبال ثروتمندان از منابع یارانه انرژی کشور چندین برابر عموم مردم است، به عنوان مثال طبق آمار کنفرانس بهینه‌سازی مصرف انرژی، دهک دوم نسبت به دهک اول، ۱۷،۵ برابر بنزین، ۲۷ برابر گاز و ۳۴ برابر برق، یارانه بیشتری را دریافت می‌کنند. از طرفی دهک‌های پردرآمد جامعه نه تنها مصرف بیشتری داشته و یارانه بیشتری دریافت می‌کنند بلکه مقصران ناترازی انرژی و کسری اصلاحات انجام شده است.

افزایش ۲۰۰ میلیون دلاری درآمد دولت از سوخت جت

نخستین اصلاح قیمتی دولت چهاردهم از سوخت هواپیما (سوخت جت) آغاز شد و طبق تبصره ۳ لایحه بودجه ۱۳۹۴، نرخ فروش سوخت جت به ناوگان هوایی معادل ۳۰ درصد نرخ خرید سوخت از پالایشگاه‌ها تعیین شده است. این مصوبه بدین معناست که قیمت هر لیتر سوخت جت در سال آینده از ۶۰۰ تومان به حدود ۶۶۰ تا ۷۰۰ تومان افزایش می‌یابد.

طبق آمار شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی (تصویر ۱)، شرکت‌های هواپیمایی روزانه ۲۴ میلیون لیتر سوخت جت مصرف می‌کنند. بدین ترتیب با فرض هر دلار معادل ۵۰ هزار تومان، اصلاح قیمت صورت گرفته به میزان ۲۰۰ میلیون دلار به درآمد دولت اضافه می‌کند. در صورت رساندن قیمت سوخت هواپیما به نرخ فوب، مصرف جوئی انرژی دولت تا ۸۰۰ میلیون دلار نیز افزایش خواهد یافت. طبق آمار بانک مرکزی، فقط ۶ درصد از خانوارها در کشور از حمل‌ونقل هوایی استفاده می‌کنند که ۸۵ درصد از آنها نیز جزو سه دهک بالای جامعه هستند. در نتیجه اصلاح قیمت سوخت جت، نه همه مردم بلکه اقلیتی از اقبال ثروتمندان را هدف گرفته است و یارانه انرژی آنها کاهش می‌یابد. پس به نظر می‌رسد در این طرح، پیوست عدالت رعایت شده است. ضمن اینکه بررسی صورت‌های مالی شرکت‌های هواپیمایی نشان می‌دهد سهم سوخت در سبد هزینه آنها ۲ الی ۳ درصد است درحالی‌که این سهم در ایرلاین‌های خارجی بین ۲۰ الی ۳۰ درصد است. از طرفی قیمت هر ساعت - نفر پرواز در ایران معادل ۴۴ دلار است؛ رقمی مشابه ترکیه، آمریکا، چین و روسیه. به بیان دیگر، در شرایط فعلی حتی یارانه سوخت جت، صرف افزایش رفاه اقبال مرفه‌تر نشود و فرسودگی ناوگان کشور را در مصرف و مصرف‌بالاتر آن، این تخفیف قیمتی را از بین برده است. هم اکنون ارزش سالانه یارانه سوخت جت از ارزش کل ناوگان هواپیمایی ایران بیشتر است و توصیه می‌شود بخشی از درآمدهای ناشی از اصلاحات قیمت، صرف نوسازی ناوگان فعلی شود. همچنین طبق محاسبات، اگر همه اصلاح قیمت سوخت جت، به هزینه بلیت هواپیما منتقل شود، قیمت بلیت بین ۲۰ الی ۳۰ درصد افزایش خواهد یافت، هرچند که این افزایش قیمت حتی برای دهک‌های بالای جامعه نیز نسبت به قیمت‌های جهانی، منطقی ندارد.

صرفه‌جویی ۸۰۰ میلیون دلاری با عرضه بنزین سوپر توسط بخش خصوصی

دومین اقدام دولت برای اصلاح قیمت انرژی به حامل انرژی بنزین سوپر مربوط می‌شود. طبق مصوبه دولت، این مجوز صادر شده که بخش خصوصی با واردات بنزین سوپر، این سوخت را به قیمت وارداتی در جایگاه‌های سوخت عرضه کند. بنزین سوپر نوعی بنزین با درجه اکتان بالا و مناسب برای خودروهای توربو و لوکس در ایران است. هم اکنون صاحبان خودروهای لوکس مانند بنز و لکسوس و غیره، بنزین مورد نیاز خود را از ترکیب بنزین معمولی با قیمت یارانه‌ای و اکتان افزایش یافته واقعی خود تأمین می‌کنند و در این بین از یارانه بنزین مشابه همه مردم بهره‌مند می‌شوند. دلیل این شیوه تأمین بنزین نیز به این موضوع برمی‌گردد که با افزایش بنزین در کشور، دولت کیفیت بنزین را کاهش داده تا کمیت افزایش یافته و به تقاضای پاسخ داده شود؛ این موضوع باعث کم‌پای بنزین سوپر در جایگاه‌ها شده و رقم عرضه این نوع بنزین در سال‌های گذشته به روزانه فقط یک میلیون لیتر در کل کشور کاهش یافته است. این اتفاق درحالی رقم خورده که طبق آمار شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی (تصویر ۲) در شرایط عادی، تقاضا برای بنزین سوپر روزانه بیش از ۳ میلیون لیتر است. حال با اعطای مجوز واردات بنزین سوپر پیش‌بینی می‌شود مصرف روزانه ۳ میلیون لیتر بنزین یارانه‌ای کاهش یابد که این رقم از واردات بنزین کم شده و به میزان ۸۰۰ میلیون دلار صرفه‌جویی ارزی برای دولت به همراه دارد.

قیمت هر لیتر بنزین سوپر در فوب خلیج فارس حدود ۱۲ دلار است که با نرخ دلار مبادله، حدود ۶۰ هزار تومان به ازای هر لیتر در داخل کشور قیمت‌گذاری می‌شود. با توجه به اینکه عمده مصرف‌کنندگان بنزین سوپر در ایران خودروهای لوکس و

اقشار مرفه هستند، قطع یارانه این افراد در طرح عرضه بنزین سوپر به نرخ وارداتی رقم خورده و این طرح نیز دارای پیوست عدالت است.

اصلاح تعرفه گاز خانگی برای کمتر از ۲ درصد مشتریان

گاز خانگی، سومین هدف دولت چهاردهم برای اصلاح قیمت بود. طبق اعلام شرکت ملی گاز ایران در راستای مدیریت مصرف گاز طبیعی، ضمن تعیین پاداش صرفه‌جویی تا سقف ۲ هزار میلیارد تومان، تعرفه گاز خانگی تنها برای مشتریان بسیار پرمصرف (بدمصرف) افزایش می‌یابد. طبق تعریف این شرکت، مشتریان بدمصرف در پلکان‌های ۱۱ و ۱۲ نظام تعرفه‌گذاری گاز خانگی قرار دارند که ۱،۶ درصد از کل مشتریان خانگی را شامل شده و ۶ درصد از کل مصرف گاز خانگی سهم دارند. در تصویر ۳، درصد مشتریان، درصد مصرف آن‌ها و قبوض گاز هر دسته از مصرف‌کنندگان گاز خانگی آورده شده است. همچنین براساس بند ۲ ماده ۱۰ آیین نامه، تعرفه گاز در پلکان‌های ۱۱ و ۱۲ معادل بالاترین تعرفه فروش گاز طبیعی داخلی محاسبه و دریافت می‌شود. هم‌اکنون قیمت هر مترمکعب گاز در پله ۱۱ و ۱۲ معادل ۵۰۰۰ و ۶۰۰۰ تومان است و حال به نظر می‌رسد قرار است این نرخ معادل نرخ گاز طبیعی مصرف‌کنندگان «گروه رهازر» تعیین شود. طبق آمار شرکت ملی گاز، در اوج مصرف گاز در زمستان، سهم بخش خانگی از کل مصرف حدود ۴۰ درصد است. اگر کل مصرف روزانه گاز در سرما را ۸۵۰ میلیون متر مکعب در نظر بگیریم، بدین ترتیب ۳۴۰ میلیون مترمکعب آن در بخش خانگی و فقط ۲۰ میلیون مترمکعب آن توسط مشتریان دو پله ۱۱ و ۱۲ مصرف می‌شود. به نظر می‌رسد در حوزه گاز، اصلاح قیمت دولت بسیار حداقلی بوده و تأثیر چندانی بر رفع ناترازی گاز در پیک سرما نخواهد بود. اگر جهش قیمت گاز در دو پله ۱۱ و ۱۲ بتواند روزانه ۵ میلیون مترمکعب در مصرف گاز صرفه‌جویی ایجاد کند؛ این عدد معادل کمتر از ۲ درصد از رقم ناترازی گاز بوده که نشان دهنده حداقلی بودن اصلاحات انجام شده است.

البته اگر همین ۵ میلیون مترمکعب در روز میانگین از مصرف گازوئیل معادل خود در نیروگاه‌ها شود، بدین ترتیب دولت از این سیاست حدود ۳۰۰ میلیون دلار صرفه‌جویی ارزی خواهد شد. بررسی جدول تعرفه گاز طبیعی نشان می‌دهد نه فقط مشتریان خانگی، بلکه سایر مشتریان نیز باید هدف تنبیهات قیمتی قرار گیرند، به عنوان مثال معلوم نیست که چرا هر مترمکعب گاز طبیعی در استخراج‌های آب گرم رهازر فقط ۹۲ تومان تعیین شده است درحالی‌که قیمت هر مترمکعب گاز مبادله شده در بورس انرژی به ۱۲ هزار تومان رسیده و به صنایع فروخته می‌شود.

اما به هر حال، اصلاح قیمت گاز دو پله آخر بخش خانگی دارای پیوست عدالت بوده زیرا عمده خانوارهای این دو پله، اقشار مرفه جامعه‌اند. طبق گزارش وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در شهر تهران ۸۹ درصد از مشتریان گاز خانگی که در پلکان‌های ۱۲ تا ۱۸ قرار دارند در مناطق گران و مرفه شمالی تهران ساکن هستند. همچنین ۶۶ درصد از مشتریان این ۴ پله در منطقه ۲، ۱ و ۳ تهران حضور دارند که جزء لاکچری‌ترین مناطق این شهر است.

افزایش ۳۸ درصدی قیمت برق به صورت چراغ خاموش

اصلاح قیمت انرژی در راستگاه چهارم به برق خانگی رسید. اما برخلاف اقدامات قبلی، وزارت نیروی دولت چهاردهم به صورت چراغ خاموش، قیمت برق را افزایش داد که با یک ماه تأخیر و از روی قبوض برق مشتریان خانگی، این موضوع توسط رسانه‌ها کشف و اطلاع‌رسانی شد. در تصویر ۴، قیمت برق خانگی در پلکان‌های مختلف مصرف قبل و بعد از اصلاح قیمت آورده شده است. بر این اساس، قیمت برق خانگی در همه پلکان‌ها به میزان ۳۸ درصد افزایش یافته است. اما به این اقدام دولت دو انتقاد جدی وارد می‌شود؛ نقد اول به عدم اطلاع‌رسانی دولت به مردم و کسب همراهی آن‌ها در این اصلاح قیمتی است. نقد دوم نیز به فقدان پیوست عدالت در این طرح است؛ زیرا عدالت حکم می‌کند که تعرفه برق مشتریان کم‌مصرف کمتر و تعرفه برق مشتریان پرمصرف بیشتر از ۳۸ درصد افزایش یابد. به بیان دیگر بهتر بود فشار اصلاحات قیمتی بر پرمصرف‌های پردرآمد بیش از عموم مردم باشد.

درباره جزئیات و اهداف وزارت نیرو از اصلاح تعرفه برق خانگی و اثر آن بر کنترل مصرف و صرفه‌جویی انرژی دولت، اطلاعاتی در دست نیست. تبیین جزئیات طرح و داشتن پیوست عدالت از این جهت حائز اهمیت است که جلب اعتماد مردم و تقویت سرمایه اجتماعی برای انجام گام‌های بعدی بسیار ضروری است و این اعتماد از همین اصلاحات کوچک باید شروع شود.

طرح قیمتی دولت برای جلوگیری از قاچاق گاز مایع

آخرین اقدام دولت برای اصلاح قیمت انرژی نیز مربوط به سوخت «گاز مایع» یا ال‌پی‌جی است. طبق مصوبه هیئت وزیران «وزارت نفت از طریق شرکت‌های تابعه موظف است نسبت به توزیع گاز مایع و نفت سفید به مصرف‌کنندگانی که شبکه سراسری گاز طبیعی برای آن‌ها وجود ندارد و مجبور به استفاده از سوخت مایع هستند، از طریق سامانه سدف با استفاده از کارت الکترونیک و به قیمت یارانه‌ای اقدام کند.

بر مبنای این مصوبه، نرخ گاز مایع مازاد بر سهمیه‌های مذکور (صرفاً با تخصیص از طریق سدف)، معادل ۳۰ درصد نرخ صادراتی که ماهانه توسط وزارت نفت اعلام می‌شود، خواهد بود.

کرامت ویس‌کرمی، مدیرعامل شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی در توضیح این مصوبه اعلام کرد قیمت گاز مایع برای مصرف‌کنندگانی که به شبکه گاز طبیعی دسترسی ندارند مطابق با سهمیه‌ای که دریافت می‌کردند هیچ‌گونه تغییری نسبت به قبل پیدا نمی‌کند.

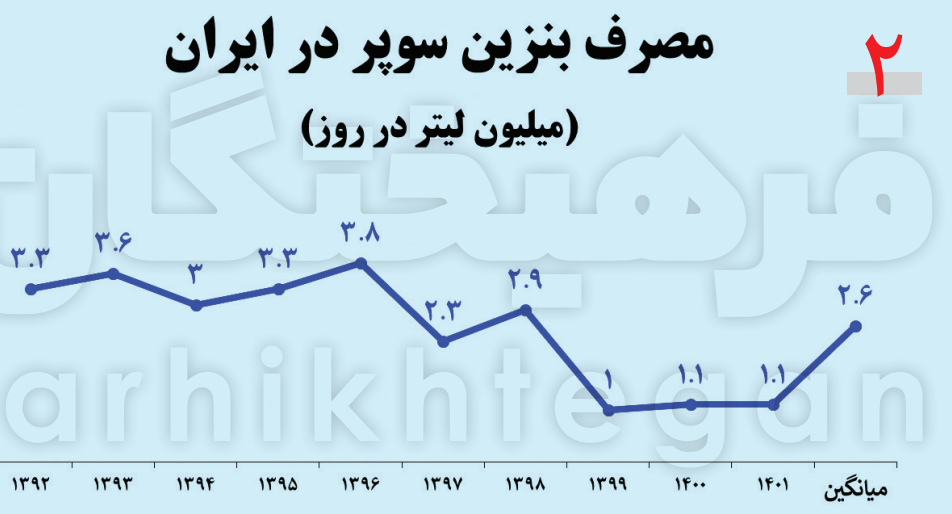
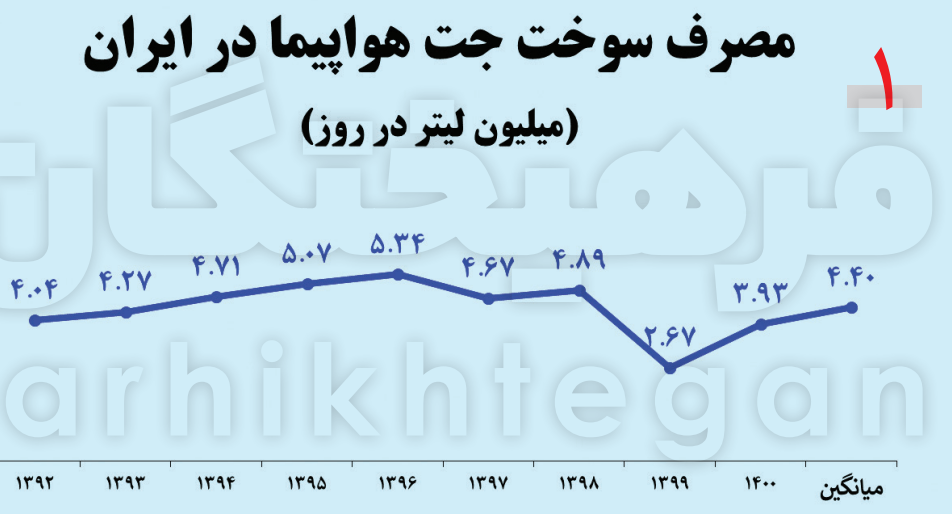
اما برای مصارف مازاد بر سهمیه، قیمت کیپسول ۱۱ کیلوگرمی گاز مایع از ۷۷ هزار تومان به ۱۶۶ هزار تومان در محل مصرف افزایش می‌یابد. هم‌اکنون بخش عمده‌ای از مصارف مازاد گاز مایع یا به صورت قاچاق از کشور خارج می‌شود و یا به صورت غیرقانونی و غیرایمن در خودروهای شخصی مورد استفاده قرار گرفته و جایگزین سی‌ان‌جی در سبد سوخت می‌شود.

طبق آمار وزارت نفت، روزانه ۱۱،۵ هزار تن گاز مایع در کشور تولید می‌شود که از این رقم، ۶،۵ هزار تن با قیمت‌های یارانه‌ای و غیرایرانه‌ای در داخل کشور به فروش می‌رود. ترکیب سبد مصارف داخلی نیز بدین صورت است که ۲۷۰۰ تن در روز گاز

داد که در درج این رقم برای شرکت مذکور اشتباهی رخ داده است. در متن پاسخ شرکت بیمه اتکایی امین آمده است: «در متن خبر تهیه شده که به سرانه مالی هر کارمند در شرکت بیمه اتکایی امین نیز اشاره شده است، ضمن در خبر تهیه شده توسط سرویس اقتصادی نشریه مذکور، لازم توضیحاتی جهت شفاف‌سازی ارائه و از سوی آن نشریه منتشر گردد. متأسفانه در تحلیل ارائه شده که منجر به

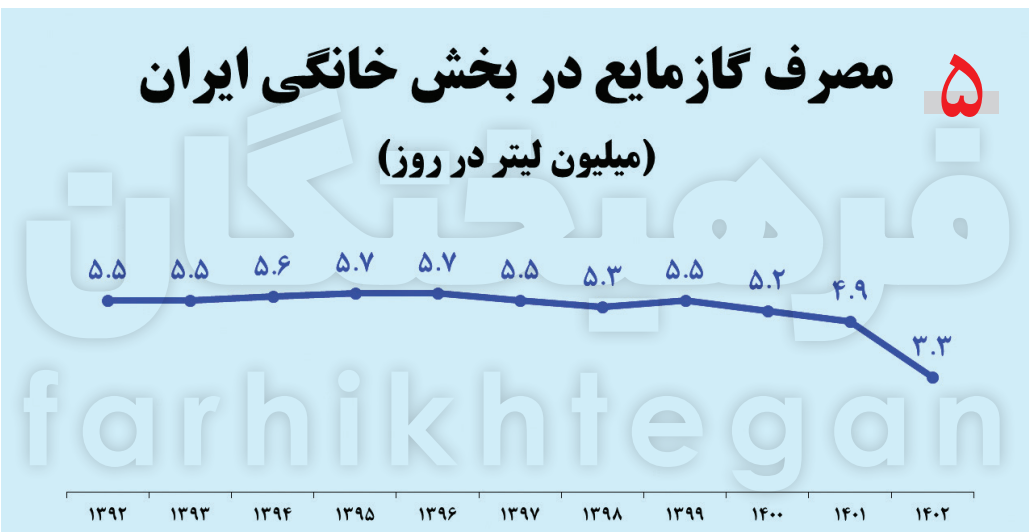
نتیجه‌گیری اشتباه گردیده است، سرانه اعلامی درست نبوده و طبق صورت‌های مالی سالانه منتهی به ۳۱ شهریور ۱۴۰۳ سرانه هر کارمند بسیار کمتر از عدد اعلامی می‌باشد.»

پاسخ «فرهنگیچگان»: متأسفانه در درج عدد مربوط به بیمه اتکایی امین، نویسنده گزارش به اشتباه، به جای درج سال مالی، به تصور

بدمصرف	پرمصرف	مصرف الکو	کم مصرف	پله
۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸
۷	۶	۵	۴	۳
۲	۱	۰	۰	۰
درصد مشتریان	۱.۶	۲۸.۶	۶۰	۶۰
درصد مصرف	۶	۴۲	۲۷	۲۷
رقم قبض	کمتر از ۳۰ هزار تومان	۳۵ تا ۱۰۲ هزار تومان	۱۴۲ تا ۴۷۷ هزار تومان	بیش از یک میلیون تومان

تعرفه برق مشتریان پرمصرف در مناطق عادی (ریال)				تعرفه برق مشتریان کم‌مصرف در مناطق عادی (ریال)			
پله مصرف	تعرفه قبلی	تعرفه جدید	درصد افزایش	پله مصرف	تعرفه قبلی	تعرفه جدید	درصد افزایش
تا ۲۰۰ کیلووات ساعت	۲۷۳۶	۳۷۷۱	۳۸	تا ۱۰۰ کیلووات ساعت	۷۷۷	۱۰۷۱	۳۸
۳۰۰ تا ۴۰۰ کیلووات ساعت	۸۲۰۸	۱۱۳۱۳	۳۸	۱۰۰ تا ۲۰۰ کیلووات ساعت	۹۰۸	۱۲۵۲	۳۸
۵۰۰ تا ۳۰۰ کیلووات ساعت	۱۳۶۸۰	۱۸۸۵۵	۳۸	۳۰۰ تا ۴۰۰ کیلووات ساعت	۱۹۴۳	۲۶۷۷	۳۸
ملازاد بر ۸۰۰ کیلووات ساعت	۲۷۳۶۰	۳۷۷۱۰	۳۸				

مشترکان فاقد گاز خانگی نشان می‌دهد که این طرح دارای پیوست عدالت است. در مجموع به نظر می‌رسد دولت چهاردهم با اقدام حداقلی و هدفمند (به جز اصلاح قیمت برق خانگی) در حوزه اصلاح قیمت انرژی می‌تواند بیش از ۱،۵ میلیارد دلار از انحراف یارانه انرژی کشور به جیب اقشار ثروتمند و قاچاقچیان جلوگیری کند؛ نتیجه‌ای که نسبت به گستردگی کم اصلاحات انجام شده، مطلوب خواهد بود.

مایع با قیمت یارانه به فروش رفته و ۳۸۰۰ تن در روز گاز مایع با قیمت غیریارانه‌ای فروخته می‌شود. طبق محاسبات، اصلاح قیمت گاز مایع غیریارانه‌ای از کیپسول ۷۷ هزار تومان به ۱۶۶ هزار تومان، از انحراف گاز مایع جلوگیری کرده و درآمدی معادل حداقل ۲۵۰ میلیون دلار نصیب دولت می‌کند. همچنین جلوگیری از قاچاق با حفظ قیمت یارانه‌ای برای

- مدیرمسئول:**
- محمد امین ایمانجانی
- قائم‌مقام مدیرمسئول:**
- مسعود فروغی
- سردبیر:**
- محمد زعیم‌زاده
- تلفن و فکس:**
- ۰۲۱-۶۲۹۹۹۴۹۵
- کدپستی:**
- ۱۱۳۵۳۳۱۱۶
- چاپ:**
- چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
- نشانی:**
- خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری
 - روبه‌روی ساختمان بورس
 - ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

جوابیه

جوابیه شرکت بیمه اتکایی امین به «فرهنگیچگان» اعداد هزینه‌های پرسنلی بیمه اتکایی امین اشتباه است

«فرهنگیچگان» در روز پنجشنبه ۱۴۰۳/۹/۰۸ گزارشی با عنوان «شرکت‌های بیمه چقدر خرج کارکنانشان می‌کنند؟» به بررسی هزینه‌های پرسنلی ۳۰ شرکت و بیمه مرکزی ایران پرداخت. روابط عمومی شرکت بیمه اتکایی امین با ارسال جوابیه‌ای به «فرهنگیچگان» توضیح